

PROGRAM USPOSABLJANJA

ZA UPORABO MODELA ZA PRESOJANJE IN RAZVIJANJE KAKOVOSTI POKI

ANDRAGOŠKI CENTER SLOVENIJE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

ZBIRKA PROGRAMOV ANDRAGOŠKEGA USPOSABLJANJA IN SPOPOLNJEVANJA ANDRAGOŠKEGA CENTRA SLOVENIJE

Program: **PROGRAM USPOSABLJANJA ZA UPORABO MODELA
PRESOJANJA IN RAZVIJANJA KAKOVOSTI POKI**

Leto nastanka programa: **2004**

Leto zadnje revizije programa: **2011**

Leto prenehanja programa: **program se še izvaja**

Jezikovni pregled: **Vlasta Kunej**

DTP: **Ksenija Konvalinka**

Objava: **http://izobrazevanje.acs.si/programoteka_as/**

Pripravo revizije programa in objavo na spletu sta financirala Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. Projekt se izvaja v sklopu **Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013**, razvojne prioritete **Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja** in prednostne usmeritve **Izboljševanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja**.

SPLOŠNI DEL

1. IME PROGRAMA

Program usposabljanja za uporabo modela za presojanje in razvijanje kakovosti POKI

2. UTEMELJENOST PROGRAMA

Razmišljanje in razvijanje kakovosti je v izobraževalnih organizacijah za izobraževanje odraslih v Sloveniji še razmeroma novo, čeprav so se vsaj ljudske univerze z vprašanji kakovosti resneje spoprijele že v osemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko je bil povečini odpravljen sistem državnega financiranja in so se bile primorane uveljaviti na izobraževalnem trgu. Tu pa se hitro postavi tudi vprašanje kakovosti, pa naj gre za kakovost izobraževalnega procesa samega ali pa za sposobnost odkrivanja tržnih niš. V drugačnem položaju so bile srednje šole, ki so razvijale izobraževanje odraslih povečini le kot svojo dopolnilno dejavnost, zato od tega izobraževanja niso bile eksistenčno odvisne in tudi niso čutile potrebe po tem, da bi skrbele za boljšo kakovost izobraževanja odraslih, tako kot so zanjo skrbele v izobraževanju mladine. Tudi nastajanje velikega števila zasebnih izobraževalnih organizacij v devetdesetih letih sprva ni povzročilo večjih sprememb v skrbi za kakovost, saj so bile potrebe po izobraževanju in novih programih očitno tolikšne, da je izobraževalni trg ponujal mesto številnim izobraževalnim organizacijam, vprašanje kakovosti pa se ni zastavljalo. V zadnjih letih pa se vprašanje kakovosti izobraževanja odraslih vse bolj postavlja v ospredje. Razlogi za to so predvsem v naslednjem:

- ▶ Odrasli so postali kot uporabniki izobraževalnih storitev vse bolj kritični. Veliko večji delež se jih namreč izobražuje iz nuje, zaradi sprememb na trgu dela, in ni jim vseeno, ali bodo pridobili znanje, s katerim bodo lahko uspešno konkurirali.
- ▶ Omrežje izobraževalnih organizacij in izobraževalnih programov postaja v nekaterih predelih države predimenzionirano; povpraševanje ne dosega ponudbe.
- ▶ V izobraževalnih organizacijah se zaradi programskega prestrukturiranja in zmanjšanja mlade populacije pojavljajo kadrovske presežki.
- ▶ Stroka in politika postajata vse bolj kritični do učinkov izobraževanja, ki se kažejo na nekaterih področjih tudi v negativni luči: v primerjalnih raziskavah Slovenija ne izkazuje dobrih dosežkov na ravni pismenosti odraslega prebivalstva in v udeležbi v vseživljenjskem izobraževanju.
- ▶ Zaradi slabe izobrazbene strukture odraslega prebivalstva se na državni ravni izpeljujejo večji projekti za pospešeno udeleževanje odraslih v izobraževanju (Program 10.000, izobrazbeni primanjkljaj ipd.), ki sprožajo tudi vprašanja učinkovitosti in kakovosti vloženih sredstev.

Tako so se znova porodila vprašanja o tem, **kakšna je v resnici kakovost našega izobraževalnega sistema in kakovost izobraževanja odraslih v tem sistemu v evropskem kontekstu**. Ali je izobraževanje odraslih v Sloveniji na dovolj kakovostni ravni, da si z njegovo pomočjo Slovenija lahko zagotovi izobražene in kompetentne posameznike, ki bodo lahko dejavno sodelovali v vsakodnevnom življenju in delu in tako prispevali k razvoju Slovenije, k njeni blaginji in konkurenčnosti v mednarodnem merilu?

S tovrstnimi razmišljanji pa je tesno povezano vprašanje, **ali imamo ustrezna orodja, procedure in znanje, s katerimi si lahko pomagamo pri pridobivanju kakovostnih podatkov in informacij o tem, kako dobri smo, ko gre za kakovost na ravni izo-**

braževalnega sistema, in, kar je enako pomembno: kakšna je kakovost dela izvajalcev izobraževanja odraslih – izobraževalnih organizacij.

Taka vprašanja so tudi sprožila nastanek modela samoevalvacije, s katerim naj bi se izobraževalne organizacije v sistematično organiziranem in izpeljanem postopku samooocenile in nato ukrepale, da bi izboljšale svojo kakovost. Ob nastajanju modela se je izkazalo:

- ▶ da zahteva vpeljava modela poglobljeno in dolgotrajnejše delo večjega števila osebja v izobraževalni organizaciji,
- ▶ da je poznavanje metod, organizacije in izpeljave samoevalvacije med izobraževalci odraslih skromno, zato ni mogoče pričakovati, da bi bili sposobni samostojno izpeljati vse zahtevane postopke.

Ugotovljeno je bilo namreč:

- ▶ da ima samo omejeno število izobraževalnih organizacij, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, izkušnje s sistematičnim samooocenjevanjem. To so predvsem izobraževalne organizacije, ki so si poskušale ali tudi pridobile standarde ISO ali so se vključile v model poslovne odličnosti. Nekaj izkušenj so si izobraževalne organizacije pridobile s sodelovanjem pri projektu Mreža učech se šol;
- ▶ da večina izobraževalnih organizacij sicer zbira mnenja svojih udeležencev o izpeljanem izobraževanju, vendar zbiranje mnenj ne temelji na širše opredeljenih standardih kakovosti, niti temu ne sledijo poglobljene analize in ukrepanja.

To je pokazalo, da je poznavanje postopkov samoevalvacije v izobraževalnih kolektivih za odrasle dokaj skromno in da ne bo mogoče doseči bistvenih sprememb brez povečanega vlaganja v pridobitev ustreznega znanja. Zato je sočasno s projektom Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje (POKI) nastal zametek programa usposabljanja. Ta naj bi izobraževalcem odraslih, ki načrtujejo in izpeljujejo samoevalvacijo, pomagal pridobiti znanje, ki bi jim omogočalo, da izpeljejo postopke sistematično in kakovostno. Program usposabljanja je bil v praksi prvič preizkušen v šolskem letu 2001/02, pozneje pa je bil dopolnjen in izpeljan še v šolskem letu 2003/04. Na podlagi racionalne samoevalvacije in zunanje evalvacije, ki sta potekali ob obeh izvedbah, je bil pripravljen pričujoči program usposabljanja.

3. CILJNA SKUPINA

Ciljna skupina so člani skupin za kakovost, ki jih izobraževalna organizacija oblikuje z namenom, da bi vodili, načrtovali in izpeljevali vse postopke presojanja in razvijanja kakovosti v sklopu projekta Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje. To so:

- ▶ vodstveno osebje,
- ▶ vodje izobraževanja odraslih ali programskih področij,
- ▶ učitelji,
- ▶ drugo strokovno osebje.

Glede na delovni položaj posameznih članov skupin za kakovost je mogoče ugotoviti, da so to osebe, ki imajo:

- ▶ različno vrsto izobrazbe, pri tem je mogoče pričakovati, da ima večina univerzitetno izobrazbo različnih smeri,
- ▶ različne izkušnje z izobraževanjem odraslih,
- ▶ različno znanje in izkušnje iz menedžmenta in vodenja projektov.

Pričakovati je mogoče te njihove lastnosti:

- ▶ zavzetost za spreminjanje, razvijanje, vpeljevanje strokovnih novosti,
- ▶ ugled med sodelavci,
- ▶ sposobnost komuniciranja z vsem kolektivom,
- ▶ pripravljenost opravljanja dodatnega dela.

4. CILJI/KOMPETENCE

Poglavitni namen izobraževalnega programa je ozaveščanje osebja v izobraževalnih organizacijah o pomenu načrtnega presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja odraslih ter usposabljanje osebja za praktično izpeljevanje samoevalvacije z uporabo modela POKI. Da bi dosegli ta namen, so v programu opredeljeni naslednji temeljni cilji:

Udeleženci:

- ▶ se seznanijo z vodilnimi koncepti kakovosti v izobraževanju in gospodarstvu ter razmišljajo o smiselnosti in možnostih aplikacije njihovih temeljnih načel v svojo izobraževalno organizacijo,
- ▶ se usposobijo za definiranje vizije, poslanstva, skupnih vrednot in dolgoročnih ciljev razvoja kakovosti izobraževanja odraslih v svoji izobraževalni organizaciji,
- ▶ spoznajo temeljna področja kakovosti po modelu POKI in razmišljajo o bistvenih dejavnikih kakovosti izobraževanja odraslih v izobraževalni organizaciji,
- ▶ se usposobijo za dejavno načrtovanje in izpeljevanje presojanja kakovosti izobraževanja odraslih v izobraževalni organizaciji z uporabo metod in tehnik samoevalvacije po modelu POKI,
- ▶ se usposobijo za načrtovanje vpeljevanja izboljšav kakovosti izobraževanja odraslih v izobraževalno organizacijo po modelu POKI in za njihovo vpeljevanje v prakso,
- ▶ ozavestijo pomen socialnega kapitala v izobraževalni organizaciji in razvijajo spretnosti sodelovanja in razvijanja pripadnosti, ko gre za razvoj kulture kakovosti in dejavnega sodelovanja vsega osebja v samoevalvaciji v izobraževalni organizaciji,
- ▶ ozavestijo pomen (samo)evalvacije kot pomembnega dejavnika samorefleksije nad lastnim delom, ki lahko veliko pripomore k učenju in razvoju zaposlenih in razvijanju učeče se organizacije.

5. TRAJANJE PROGRAMA

Program usposabljanja obsega 163 ur organiziranega usposabljanja, od tega 111 ur prvo leto usposabljanja in 52 ur drugo leto usposabljanja.

6. POGOJI ZA VKLJUČITEV V PROGRAM, PRIZNAVANJE ŽE PRIDOBLENEGA ZNANJA, POGOJI ZA NAPREDOVANJE, POGOJI ZA DOKONČANJE PROGRAMA

Pogoji za vključitev

V program usposabljanja se lahko vključijo vodstveni delavci, učitelji, vodje izobraževanja odraslih, vodje programskih področij in drugi strokovni delavci, ki sestavljajo skupine za kakovost v izobraževalnih organizacijah, ki jih je v sklopu projekta Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje – POKI izbralo Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost, kulturo in šport na javnem razpisu.

Priznavanje že pridobljenega znanja

Udeleženci, vpisani v ta izobraževalni program, ki že imajo znanje, ki ga ta daje, lahko uveljavljajo pravico do priznavanja tega znanja. To pravico lahko uveljavljajo v skladu z navodili v razpisu programa, praviloma pa pred začetkom izobraževanja tako, da ACS pošljejo vlogo za priznavanje z ustreznimi dokazili. Postopek priznavanja poteka na način, ki ga določa Pravilnik o priznavanju že pridobljenega znanja udeležencem v programih usposabljanja in spopolnjevanja ACS. Če je v tem postopku ugotovljeno, da ima posameznik znanje iz delov tega izobraževalnega programa, je oproščen obveznosti pri ustreznem delu izobraževalnega programa.

Pogoji za napredovanje

V skladu s procesi vpeljevanja modela za presojanje in razvijanje kakovosti POKI v izobraževalne organizacije je program usposabljanja razdeljen na dve leti. Člani skupin za kakovost, ki se udeležujejo usposabljanja prvo leto, lahko nadaljujejo usposabljanje tudi drugo leto, če:

- ▶ ostajajo člani skupine za kakovost v svoji izobraževalni organizaciji,
- ▶ če je skupina za kakovost, v kateri deluje, opravila vse zahtevane faze samoevalvacije, kakor so opredeljene v modelu za prvo leto.

Pogoji za dokončanje

Pogoji za dokončanje programa so:

- ▶ osemdesetodstotna udeležba v organiziranem usposabljanju,
- ▶ dejavno sodelovanje med potekom usposabljanja pri pripravi gradiva in opravi za izpeljavo samoevalvacije, kakor so opredeljena v modelu POKI.

7. OBVEZNI NAČINI PREVERJANJA IN OCENJEVANJA ZNANJA

Znanje se preverja:

- ▶ s spremljanjem sodelovanja posameznika v času usposabljanja,
- ▶ z vrednotenjem pisnih izdelkov, ki jih pripravi udeleženec usposabljanja v sodelovanju s skupino za kakovost v njegovi izobraževalni organizaciji.

POSEBNI DEL

8. ORGANIZACIJA IZOBRAŽEVANJA

Usposabljanje je organizirano po modulih, in sicer obsega program 3 module:

- ▶ SKRB ZA KAKOVOST KOT DEJAVNIK RAZVOJA V IZOBRAŽEVALNI ORGANIZACIJI ZA ODRASLE,
- ▶ NAČRTOVANJE IN IZPELJAVA PRESOJANJA KAKOVOSTI,
- ▶ NAČRTOVANJE IN VPELJAVA IZBOLJŠAV KAKOVOSTI V IZOBRAŽEVALNO ORGANIZACIJO.

Vsak modul se strukturira v večje število sklopov, ti pa v posamezne teme.

Organizirano usposabljanje poteka v obliki delavnic, ki so razporejene v dve leti. Nekateri moduli se izvajajo strnjeno v eni delavnici, drugi pa se s posameznimi sklopi razdelijo na več delavnic. Praviloma obsega program usposabljanja prvo leto 7 delavnic, drugo pa 3 delavnice.

Zaporedje posameznih modulov in sklopov ni povsem določeno. Zaporedje se pri posamezni izvedbi prilagaja ciljni skupini.

Organizirano usposabljanje poteka v skupini do 25 udeležencev, in sicer se usposabljanja udeležijo 2 do 3 osebe iz skupine za kakovost, ki vpeljuje model POKI v izobraževalno organizacijo. Pri izpeljavi programa so predvideni naslednji učni pripomočki: tabla, flip chart, prenosni računalnik.

Za samo izvedbo programa morajo biti zagotovljeni tudi prostorski in materialni pogoji, in sicer: učilnica, prirejena za izobraževanje odraslih, priključek za računalnik in internet za udeležence, LCD-prikazovalnik in CD-predvajalnik.

Poleg organiziranega usposabljanja se program izpeljuje tudi v obliki vodenega samoizobraževanja tako, da udeleženci prejmejo navodila za samostojno delo v svoji skupini za kakovost. Ob samostojnem delu imajo na voljo konzultacije in svetovalno pomoč.

9. SKLOPI/PREDMETNA PODROČJA/PREDMETNIK/TEME

MODUL 1: SKRB ZA KAKOVOST KOT DEJAVNIK RAZVOJA V IZOBRAŽEVALNI ORGANIZACIJI ZA ODRASLE

Sklopi in teme	TRAJANJE v pedagoških urah	
	1. leto	2. leto
Sklop: SAMOEVALVACIJA IN KAKOVOST		
Uvod v program	4	
Aktualni dogodki v zvezi s kakovostjo	7	3
Spoznavanje projekta POKI	2	
Spoznavanje modela POKI	2	
Sodobni koncepti kakovosti in (samo)evalvacije	4	
(Samo)evalvacija kot metoda za presojanje obstoječega stanja kakovosti v organizaciji	4	
Pomen definiranja razvoja kakovosti lastne organizacije – vrednote, poslanstvo, vizija	6	
Skrb za kakovost v gospodarskih organizacijah		4
Skupaj ur za sklop	29	7
Sklop: OSEBJE V IZOBRAŽEVALNI ORGANIZACIJI IN KAKOVOST		
Pomen timskega dela za razvoj kakovosti v organizaciji	8	
Osebjne in vpeljevanje izboljšav kakovosti		8
Kakovost komuniciranja v kolektivu in z uporabniki	8	8
Oblikovanje skupine za kakovost in njena vloga pri vpeljevanju modela POKI	2	2
Motiviranje sodelavcev za dejavno sodelovanje v razpravi o izidih samoevalvacije	8	
Socialni kapital kot pomemben dejavnik razvoja organizacije		4
Skupaj ur za sklop	26	22
Sklop: DEJAVNIKI KAKOVOSTI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH		
Dejavniki kakovosti izobraževanja odraslih po modelu POKI – področja, podpodročja, kazalniki	4	
Prva presoja kakovosti (oblikovanje samoevalvacijskega profila, drugi viri za odločanje, priprava predloga področja in kazalnikov)	2	
Skupaj ur za sklop	6	29
SKUPAJ UR ZA MODUL	61	29

MODUL 2: NAČRTOVANJE IN IZPELJAVA PRESOJANJA KAKOVOSTI

Sklopi in teme	TRAJANJE v pedagoških urah	
	1. leto	2. leto
Sklop: NAČRTOVANJE PRESOJANJA KAKOVOSTI – METODOLOGIJA		
Ravni izpeljave samoevalvacije (institucija, program, predmet, oddelek ...)	2	
Oblikovanje standardov kakovosti in evalvacijskih vprašanj	6	
Metode in tehnike zbiranja podatkov	2	
Oblikovanje načrta samoevalvacije	6	
Skupaj ur za sklop	16	
Sklop: OBLIKOVANJE SAMOEVALVACIJSKIH INSTRUMENTOV		
Oblikovanje samoevalvacijskih instrumentov	12	
Priprava načrta zbiranja podatkov	4	
Skupaj ur za sklop	16	
Sklop: ORGANIZIRANJE IN INTERPRETACIJA PRIDOBLENIH PODATKOV, PRIPRAVA SAMOEVALVACIJSKEGA POROČILA		
Oblikovanje samoevalvacijskega poročila (metodološko in vsebinsko)	4	
Analiza, interpretacija podatkov in prikaz ugotovitev (metodološko in vsebinsko)	4	
Skupaj ur za sklop	8	
Sklop: RAZPRAVA O IZIDIH SAMOEVALVACIJE		
Presoja kakovosti pripravljenih samoevalvacijskih poročil – povratna informacija in dopolnjevanje poročil	2	
Načrtovanje razprave o izidih samoevalvacije v kolektivu	2	
Skupaj ur za sklop	4	
SKUPAJ UR ZA MODUL	44	

MODUL 3: NAČRTOVANJE IN VPELJAVA IZBOLJŠAV KAKOVOSTI V IZOBRAŽEVALNO ORGANIZACIJO

Sklopi in teme	TRAJANJE v pedagoških urah	
	1. leto	2. leto
Sklop: VPELJEVANJE IZBOLJŠAV KAKOVOSTI IN SPREMLJANJE		
Oblikovanje predloga ukrepov in načinov za vpeljevanje izboljšav in razvoja – akcijski načrt	6	
Operativno načrtovanje vpeljevanja izboljšav kakovosti		6
Načini spremljanja in evalvacija vpeljevanja izboljšav		2
Spremljanje vpeljevanja izboljšav kakovosti		9
Končna presoja doseganja zastavljenih akcijskih ciljev		6
Skupaj ur za sklop	6	23
SKUPAJ UR ZA MODUL	6	23
SKUPAJ VSEH UR	111	52

10. LISTINA

Udeleženci **po koncu programa ob izpolnjevanju pogojev**, ki jih predvideva, prejmejo **potrdilo Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju**. V njem so navedeni: ime in sedež izvajalca, naziv potrdila, številka potrdila, podatki o prejemniku potrdila (ime in priimek, datum rojstva), čas izpeljave programa, vrsta programa, ime programa, trajanje programa, število pridobljenih točk, podpis odgovorne osebe, kraj in datum izdaje potrdila, žig ACS.

Udeleženci poleg **potrdila Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport pridobijo tudi prilogo ACS k potrdilu Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju**. Priloga ima naslednje podatke: naziv potrdila/priloge, številka potrdila/priloge, podatki o prejemniku potrdila/priloge (ime in priimek, datum in kraj rojstva), ime programa, vsebina programa, trajanje programa v celoti, trajanje delov programa, podatek, da je kandidat izpolnil pogoje za dokončanje programa, vrsta in vsebine preverjanja znanja, ime in priimek ter podpis vodje programa usposabljanja ali spopolnjevanja, ime in priimek ter podpis direktorja ACS, kraj in datum izdaje potrdila/priloge, žig ACS.

Če zaradi posebne narave učne skupine ne izdamo potrdila Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport o profesionalnem usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju, tistim udeležencem, ki so uspešno dokončali program, izdamo **potrdilo ACS o uspešno zaključenem usposabljanju oz. spopolnjevanju**, ki vsebuje iste podatke, kot so v prejšnjem odstavku navedeni za Prilogo.

11. SESTAVLJAVCI PROGRAMA

Program sta sestavili dr. Tanja Možina in Sonja Klemenčič. Pri prenovi programa v letu 2011 je sodelovala tudi Milena Zorić.

Pri oblikovanju učnih načrtov za posamezne teme so sodelovali tudi predavatelji za posamezno temo.